

Domenichino je slikal to lepo podobo za veliki oltar cerkve sv. Hijeronima (S. Girolamo della Charità), ki stoji na mestu nekdanje hiše sv. Pavle, v kateri je Hijeronim sam stanoval, ko ga je poklical l. 382. papež Damaz v Rim. L. 1614. je bil ž njo gotov. Samo 60 skudijev (130 goldinarjev a. v.) si je ž njo zaslužil. V Parizu, kamor jo je bil Napoleon dal prenesti, cenili so jo na pol milijona — znamenje torej, kako visoko jo čislajo umetniški strokovnjaki.

Že Domenichinovi sovrstniki so jo laskavo hvalili. Ljudstvo in umetniki so jo jednoglasno prištevali med one petere slike, o katerih se je reklo, da so na svetu najlepše.¹⁾

Blížnji tovariši pa so Domenichina radi te slike strastno zavidali, sčasoma tudi istotako sovražili. Niti življenja ni bil več varen plemeniti umetnik. Le njegova krotkost in ponižnost je odbila in utesila nebrojne napade. Veledušni papež Gregorij XV. pa je bil njegov mogočni zaščitnik in varih. Imenoval ga je vatikanskim stavbarskim mojstrom in mu s tem v gmotnem oziru zagotovil dobro, brezbrizno življenje.

Pozneje so povabili Domenichina v Napolj, kjer je bila ravno dogotovljena bogata in krasna cerkev sv. Januvarija, ki je patron divnega Napolja. Domenichinu je bilo izročeno slikanje posebne kapele, katera čarobno blesti v zlatu in dragocenem kamenju. V njej, in sicer pod

dragocenim oltarjem počiva telo sv. Januvarija in njegova sloveča kri, ki postane tekoča vsako leto 19. kimovca, na praznik sv. Januvarija. Domenichino je s svojo navadno dovršenostjo naslikal več prizorov iz življenja mučeniškega škofa. Delo je obče vsem jako ugajalo. Samo napoljski slikarji so je — sevé, iz slepe zavisti — neusmiljeno grajali. Srdili so se, da se je „ptuji inozemec“ v Napolju predrznil kako delo prevzeti. Naščuvali so celo ljudstvo proti njemu, in bati se je bilo, da bo odlični mojster na žalosten način postal žrtev neukročenega, brezobzirnega sovraštva. Domenichino sam je bil vedno v skrbih in nosil je vedno bodalo pri sebi v večje varstvo. Celó jedi si je sam pripravljaj, ker se je bal, da ga bo kdo zastrupil. Vedne mučne skrbi in nepopisna bojazen so mu izkopale le preran grob. V nevaležnem Napolju, ki mu je večer njegovega plodonskega življenja tako kruto zagrenil, umrl je l. 1641.

Domenichino je bil poleg svoje, gotovo velike nadarjenosti tudi vzgledno marljiv. S celim srcem je gorel za umetnost. Slikal je počasi, pa vestno, zakaj pripomnil je večkrat: „To sem dolžen sebi in dolžen tudi umetnosti.“

Mnogoštevilna njegova dela nahajamo po vseh večjih zbirkah. Razven imenovanih slik so še njegova najboljša dela v Rimu, v ogromni cerkvi sv. Andeja (Sant' Andrea della Valle) in sv. Ludovika (San Luigi de' Francesi), kjer je na opresnem proslavil dotična svetnika.

V zasebnem življenju je bil tih, ponižen in skromen. Njegovo vedenje je bilo neomadeževano, čednostno. Sovrstniki hvalijo posebno njegovo bogoljubje. Njegova zasluga je, da je obvaroval samega sebe in s svojim vzgledom tudi marsikaterega drugega umetnika nizkega naturalizma in surovosti, ki se jame odslej vedno pogosteje opazati v umetnosti. (Dalje.)

¹⁾ Le-te so po oni sodbi: 1. „Izpremenenje Kristusovo“ (La Trasfigurazione) Rafaelovo. 2. „Jezusa s križa snamejo“ Daniela da Volterra, ali, kakor se je prav za prav pisal, Daniele Ricciarelli, ki je bil rojen l. 1509. v mestecu Volterra blizu Pize, in je umrl l. 1566. v Rimu. Bil je najboljši učenec Michelangelov. 3. „Sveti Romuald“ od Andreja Sacchija (1598—1661), ki je bil učenec Františka Albanija iz Caraccijeve šole. 4. „Sv. Petronila“ od Guercina, ki je opisan ob koncu tega poglavja, in 5. „Obhajilo sv. Hijeronima“ Domenichinovo.

Književnost.

Slovenska književnost.

Slovanska knjižnica. Snopič 42—43 ima dve povesti: prvo izvirno, katero je spisal Dobrávec z naslovom: „Smodin“, drugo prevedeno iz slovaščine, katero je spisala Ljudmila Podjavorinska z naslovom: „Za negotovimi težnjami“. — „Smodin“ je kmečki fant, ki je v mladosti hodil po svetu, domov prišedši pa hoče imeti lepo mlinarjevo Lenko. A tudi Rogljev Andrej jo hoče. Smodina vtaknejo med vojake, a on pobegne in postane v domačem kraju — lopov. To je jedro povesti, iz tega se razvijajo posameznosti in Smodinov nesrečni, pa Andrejev srečni konec.

— Dejanje je jako obilno, tudi dovolj zapleteno, pripovedovanje živahno, vsa smer dobra in npravna, toda „moderna“ ta povest ni. Ne, da bi ne bila realistična, poudarjamo — ker poznamo ljudi in kraje, kjer se godi povest —, da piše pisatelj prav istinito: toda lopovstvo je predmet, ki ni po sedanjem vkusu, in to bi utegnili ovirati delu vhod v salone, kolikor jih imamo Slovenci. — Drugačna je naslednja kratka povest. Po dušeslovni strani in dobri tehniki spada gotovo med najboljše, kar jih je objavila Slovanska knjižnica. Sv.

Ilustrovani narodni koledar za prestopno leto 1896. Uredil in izdal Dragotin Hribar. 8°. Str. 182. Cena eleg. vezanemu 1 gld., broširanemu

70 kr. — Koledar ima najprej 55 strani prave koledarske vsebine, zlasti govori še o pošti in denarskih stvaréh. „Zabavni del“ nam podaje pesem „Kolednico“, potem opisuje „Frana Kosarja“ (po Križaničevi knjigi), „Josipa Cimpermana“ (s podobo iz „Dom in svet“-a), potem „Ant. Kremlja“; dr. Anton Medved popisuje „Čudež sv. Januvarija“, Bogdan podaje „Večerne slike“, a Igo Kaš izvirno povest „Stana“, prof. S. Rutar pa nadaljuje svoje zgodovinske spise z naslovom: „Velika Moravska in staroslovenski jezik“. A. Aškerc je preložil pesem „Šah Nuširvan“, neimenovanec opisuje „Potres na Slovenskem“ (s slikami), in naposled podaje Radoslav Knaflič „Zgodovinsko in kulturno črtico o čeških razstavah“. To je raznovrstna vsebina letošnjega „Nar. koledarja“, okrašenega tudi z nekaterimi v več barvah tiskanimi slikami.

Koledar za goriško nadškofijo. 1896. V Gorici. V decembru 1895 Goriška tiskarna A. Gabršček. 8°. — Poleg koledarskega in obilnega inse-ratnega dela donaja ta koledar zlasti „Zgodovinske črtice iz poknežene grofije goriške in gradiške“ in sicer: Samostan benediktink v Monasteru pri Ogleju, Grofje Neuhaus-Št. Maver, Potovanje cesarja Leopolda I. po Goriškem l. 1660, Goriški Travniki in knez nadškofjska palača, Papež Pij VI. leta 1782. v Gorici, Stran-Kromberg, Belinjska opatija, Prazgodovinska razkopavanja po gorenji Soški dolini in bližnji Benečiji, Zgodovinske črtice o Gorici, Goričani pred sto leti. (Skoro vsi spisi so bili že natisnjeni.) Podravski je poslovenil dve povesti: „Figura“ in „Iz križarskih bojev na Poljskem“. — Tako ponuja tudi ta koledar kakor prejšnji „Narodni“ obilno vsebino in je namenjen po „Cerkvenem delu“ najprej Goričanom.

Hrvaška književnost.

Majka u radu za Boga in Hrvatsku. Lična knjižica je izšla v drugem pomnoženem izdaju. Prvi natisek — pred dobrim letom — si je dobil mnogo priznanja, trije hrvaški biskupi so izrekli pisatelju svojo pohvalo in zahvalo za knjigo. Pisatelj opisuje v navdušeni besedi in mični obliki vzvišeno nalogo matere. „Otročje srce je materina svetinja. Zaradi tega skrbno pazi mati na svoje dete, čuje nad njim kot nad najdragocenejšim blagom“, zato pa ji je tudi prva in glavna naloga dobra vzgoja otrok, vzbuditev ljubezni do Boga in domovine. Mati mora privaditi deco krščanskih krepstij, a biti mu ima v tem vzgled „treba je, da dete v materinem življenju vidi, kako mu je samemu živeti“, po besedah pesnikovih:

Zbore djeca — kako zbore majke
Tvore djeca — kako tvore majke,
Mole djeca — kako mole majke...
Častan porod od častne je majke,
Domoljuban — s majko domoljubnom,
Bogoljuban — s majkom bogoljubnom.

Pisatelj pa hoče v ženskem srcu zanetiti tudi iskreno domoljubje.¹⁾ „Morate biti zveste narodu svojemu, morate biti požrtvovalne; zvesti ljubitelji naroda in domovine so bili vedno pripravljeni na žrtve za blagostanje očetnjave in naroda. Morate biti strpljive, potrebna vam je jakost in stalnost, da premorete vse zapreke in omame, težave in boleti, ki se vam stavljajo na pot in vam hočejo utujiti otroke onemu narodu, iz katerega ste se same rodile.“ — Pisec nato poučuje ženstvo, kako ima vzgajati svoje otroke v pristno-narodnem duhu; kako jim naj stavi v vzgled junaštva in lepa dela svojih prednikov, kako naj svojo pozornost obrača na narodne šege in običaje.

S kratka: Zlata knjiga, kateri želim, da bi se ne le med Hrvati, temveč tudi med Slovenci kar največ razširjala. — Ako si te krasne nauke utisne naše ženstvo v srce, ako se po njih ravna, mora priti za naš rod lepša bodočnost. — In uprav zato bi želel, da naša družba sv. Mohorja izda slovensko izdanje te knjige, prevod, v katerem bi bili nekateri vzgledi privzeti iz zgodovine slovenskega naroda ter izdanje prirejeno našim razmeram. Gospod pisatelj bi gotovo rad dovolil v to. Vsem izobraženim Slovincem pa priporočam toplo tudi hrvaško knjigo, ki se dobiva pri pisatelju g. Ivanu N. Jemeršiću, župniku v Grobišnem polju. — Cena knjižici, broječi 174 str., je samo 65 kr. *Gösth.*

Bolgarska književnost.

(Poroča Fr. Kovačič.)

Bolgarsko znanstveno slovstvo je rastlo jako polagoma; a ne čudimo se temu, ako pomislimo, kakšne razmere so bile na Bolgarskem še pred kakimi šestnajstimi leti. Za višjo znanost je nedostajalo delavnih, izurjenih močij, ukaželjnih bralcev in sredstev. Zato se je bolgarsko poučno slovstvo dolgo časa pečalo le z vsakdanjimi potrebami, zlasti z vzgojo.

Med raznimi vedami se je najprej začela gojiti zgodovina, ker ravno zgodovinski spisi so vzbudili narodno zavest. — O bolgarski bogoslovni književnosti, da jo omenimo takoj tu, niti ne moremo govoriti, ker to polje je še sila pust. Škof Kliment in pop Teodor Mitov sta spisala nekoliko bogoslovnih spisov, a to je skoro vse. Ta dva sta se tudi trudila, da bi vzbudila v duhovščini zanimanje za književnost in povzdignila cerkveno časopisje, toda brez uspeha. Bolgarska duhovščina, zlasti starejša, je slabo izobražena, kar mnogo škoduje njeni veljavi. Celó šolske katekizme in cerkvene zgodovine so največ spisali posvetnjaki.

¹⁾ Pisec navaja mnogo vzgledov iz zgodovine in iz življenja. Pri vzgledu na str. 91. pa se mu je primerila pomota; zakaj ta je iz povesti „Babica“, katero je v češčini spisala Božena Nemcova in kjer je slikana Čehinja, a ne Hrvatica. To omenjam le radi točnosti.